

управління природними ресурсами та капіталізації активів регіонів і громад України.

УДК 628.4:504.06:338.45

**ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ
ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО
СТАЛОГО РОЗВИТКУ**
**FUNDAMENTALS OF MODERN WASTE MANAGEMENT POLICY
FORMATION IN THE CONTEXT OF TRANSITION TO SUSTAINABLE
DEVELOPMENT**

Куліш Інна Михайлівна

кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу регіональної екологічної політики та
природокористування, ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України», Львів, Україна

Kulish Inna

Candidate of Science in Public Administration, Senior Research Fellow,
Senior Research Fellow, Department of Regional Environmental Policy
and Natural Resource Management, M. Dolishniy Institute of Regional Research
of National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, Ukraine

i_m_kulish@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8059-6291>

Система управління відходами розглядається як цілісна сукупність організаційних, правових, технологічних та економічних інструментів, спрямованих на скорочення негативного антропогенного впливу відходів на довкілля та стан здоров'я населення. Вона охоплює повний спектр процесів – від запобігання утворенню відходів і зменшення їх обсягів до організації збирання, транспортування, оброблення, утилізації та кінцевого розміщення. За своєю природою це багатокomпонентна система, яка інтегрує правове регулювання, економічні стимули та інфраструктурні механізми. Ефективність її функціонування залежить від узгоджених дій державних органів, підприємницьких структур та громадянського суспільства.

Основою модернізації системи поводження з відходами є циркулярна економіка, що забезпечує збереження цінності матеріалів і мінімізацію втрат. Її ключовим елементом є ієрархія поводження з відходами: запобігання, повторне використання, перероблення, утилізація з отриманням енергії та

остаточне захоронення.

Важливою аналітичною рамкою, яка визначає стійкість сучасних економічних моделей, є концепція потрійного результату (Triple Bottom Line, TBL). Запропонована наприкінці ХХ ст., вона пропонує оцінювати діяльність організацій через поєднання економічних, соціальних та екологічних результатів [1]. Жодна із зазначених складових не домінує над іншими, оскільки всі вони є необхідними для досягнення збалансованого розвитку. На початковому етапі підхід застосовували до організацій соціального спрямування, проте сьогодні він став методологічним стандартом для широкого кола бізнес-моделей.

Включення принципів TBL у практику підприємств сприяє зміцненню їхньої репутації, підвищенню конкурентоспроможності й розширенню участі у суспільному розвитку. Дотримання TBL створює додаткову цінність не лише для бізнесу, а й для місцевих громад та довкілля. Водночас концепція часто піддається критиці через складність об'єктивного вимірювання соціальних і екологічних результатів або ризик декларативного використання принципів відповідальності [2]. Незважаючи на це, переважна більшість дослідників визнає TBL базовим орієнтиром для переходу до інклюзивних і стійких моделей розвитку, що охоплюють усі сфери суспільного життя (табл. 1).

Таблиця 1 - Вплив переробки твердих відходів на різні сфери життя людей

Сфера впливу	Основні результати переробки відходів
Екологічна	Зменшення забруднення ґрунтів, води та повітря; скорочення полігонів; збереження природних ресурсів
Економічна	Створення нових робочих місць; розвиток «зеленої економіки»; економія на видобутку первинних ресурсів
Соціальна	Підвищення якості життя; формування культури відповідального споживання; залучення громад; інтеграція вразливих груп
Політична та інституційна	Адаптація до директив ЄС; удосконалення політики; підвищення довіри до державних інституцій

Джерело: [3]

З огляду на глобальний характер викликів, пов'язаних із управлінням

відходами, провідні міжнародні організації приділяють цьому напряму особливу увагу. Організація Об'єднаних Націй інтегрувала питання раціонального поводження з відходами у систему Цілей сталого розвитку (SDGs), наголошуючи на необхідності переходу до відповідальних моделей виробництва й споживання. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) розробляє інструменти політики, серед яких – екологічні податки, плата за захоронення та механізми розширеної відповідальності виробника.

У Європейському Союзі система регулювання поводження з відходами ґрунтується на низці директив. Директива 2008/98/ЄС встановлює загальні рамки забезпечення екологічної та санітарної безпеки шляхом скорочення утворення відходів і зменшення шкідливих наслідків їх оброблення. Окреме місце в документі відведено підвищенню ефективності використання ресурсів як передумові розвитку циркулярної економіки та збереження конкурентоспроможності ЄС.

Таким чином, ефективна політика поводження з відходами є ключовою умовою переходу до сталого розвитку, оскільки поєднує організаційні, правові та економічні механізми, спрямовані на запобігання утворенню відходів і розвиток циркулярної економіки. Інтеграція принципів потрійного результату посилює відповідальність бізнесу й сприяє стійкості громад, тоді як імплементація міжнародних стандартів забезпечує модернізацію національної системи управління відходами. Сукупність цих факторів створює передумови для підвищення екологічної безпеки та якості життя населення.

Список використаних джерел

1. Elkington J. *Cannibals with forks: The triple bottom line of 21st century business*. Oxford : Capstone Publishing, 1998. 407 p.
2. Norman W., MacDonald C. Getting to the bottom of “triple bottom line”. *Business Ethics Quarterly*. 2004. Vol. 14, No. 2. P. 243–262. DOI: <https://doi.org/10.2307/3857909>.

3. Куліш І. М. Управління відходами в системі соціально орієнтованої економіки. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України* : зб. наук. пр. 2025. Вип. 3(171). С. 26–35. <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2025-3-4>

УДК 316.75:502.131.1:677.01

**МОДА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ
СВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ
FASHION AS A TOOL FOR SHAPING THE ENVIRONMENTAL
AWARENESS OF MODERN PEOPLE**

Куліш Інна Михайлівна

кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу регіональної екологічної політики та природокористування ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України», м. Львів, Україна

Kulish Inna

D. in Public Administration, Senior Research Fellow, Senior Research Fellow at the

Department of Regional Environmental Policy and Nature Management at the Dolishnyi Institute for Regional Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, Ukraine

e-mail: i_m_kulish@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8059-6291>

У XXI столітті модна індустрія перетворилася на один із найбільших секторів світової економіки, але водночас і на чинник посилення екологічного навантаження. За даними Програми ООН з довкілля, модна індустрія є відповідальною приблизно за 10 % глобальних викидів парникових газів і 20 % обсягу стічних вод, а виробництво текстилю посідає друге місце у світі за споживанням водних ресурсів після сільського господарства [4]. У таких умовах питання екологічної відповідальності в моді набуває не лише культурного чи етичного, а й економічного виміру. Сьогодні дедалі більше дослідників і споживачів розглядають моду як потенційний інструмент формування екологічної свідомості сучасної людини.

Концепція сталого розвитку в моді охоплює три ключові виміри: